

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

KARACA, N. AKSAKAL, E. KILIÇ, C. (2020). Covid-19 Salgınının Türkiye’de Aile İçerisinde Yol Açtığı Toplumsal Etkiler. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (4), 1811-1831

Covid-19 Salgınının Türkiye’de Aile İçerisinde Yol Açtığı Toplumsal Etkiler

Nuray KARACA (*)

Erdi AKSAKAL (**)

Cengiz KILIÇ (***)

Öz: Covid-19 salgını dünya genelinde sosyal bir kriz olarak algılanırken, aynı zamanda görünmez bir düşman ve sosyolojik bağlamda bir ötekini ortaya çıkarmıştır. Bu durum devletlerin ve ulusların içe kapanmasını ve sınırlarını kapatarak tedbir almasını sağlamıştır. Ancak küresel bir salgın olarak risk toplumu anlayışı salgının gelişimi ve yaygınlaşması noktasında farklı tartışmalara katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda salgının ortaya çıkardığı panik, şok etkisi ve korku toplumsal bağlamda ve yapısal olarak kökten değişimlere neden olacağı fikrini de ortaya çıkarmaktadır. Koronavirüs salgını bir istisna hali olarak toplumsal yapıya ait kurumların radikal değişimine neden olacağı gibi yeni bir toplum tipinden söz etmenin imkânı üzerine da fırsat vermektedir. Aile, siyaset ve ya din gibi kurumlar artık yeni yorum ve kuramlar ile açıklanmaya muhtaç hale gelmektedir. Özellikle epidemik toplum tipi tartışması insanların değişime ne derece uyum sağladığını ve toplumların şartlar neticesinde nelerden vazgeçtiğini göstermesi noktasında önemli sayılmaktadır. Çalışmamız pandemi ile ortaya çıkan gelişmeleri Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi öğrencilerinin algı ve düşüncelerinden yola çıkarak aile kurumunun toplumsal düzlemde yaşadığı değişimi ve bu değişimin hangi seviyelere ulaştığını göstererek sosyolojik bağlamda değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Fiziki Mesafe, Kurumsal Yapı, Küreselleşme, Pandemi.

Covid-19 Epidemic in The Family Social Impacts it Rise in Turkey

Abstract: While the Covid-19 pandemic is perceived as a social crisis worldwide, it has also revealed an invisible enemy and another in a sociological context. This situation has ensured states and nations to become withdrawn and take measures closing their borders. However, the understanding of risk society as a global epidemic contributes to different discussions on the development and spread of the epidemic. At the same time, the panic, shock effect and fear caused by the epidemic also raise the idea that it will cause radical changes in social context and structure. The coronavirus epidemic, as an exception, will cause a radical change in institutions belonging to the social structure, as well as providing an opportunity to talk about a new type of society. Institutions such as family, politics or religion become needy to be explained with new interpretations and theories. Especially the epidemic society type debate is deemed important in terms of showing how people adapt to change and what societies give up as a result of conditions. Our study aims to evaluate the developments that emerged with the pandemic in a sociological context by showing the change experienced

*) Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü (eposta: nkaraca@atauni.edu.tr) ORCID ID. <https://orcid.org/0000-0003-0215-9325>

**) Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, (eposta: erdiaksakal@atauni.edu.tr) ORCID ID. <https://orcid.org/0000-0003-3226-2876>

***) Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü (eposta: cengiz.kilic@atauni.edu.tr) ORCID ID. <https://orcid.org/0000-0003-1640-0132>

Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun hazırlanmıştır iThenticate intihal incelemesinden geçirilmiştir.

by the family institution in the social platform, based on the perceptions and thoughts of the students of the Atatürk University Faculty Of Open University and the levels at which this change has reached.

Keywords: Family, Physical Distance, Institutional Structure, Globalization, Pandemic.

Makale Geliş Tarihi: 25.09.2019

Makale Kabul Tarihi: 21.12.2020

I. Giriş

Çin kaynaklı yeni tip koronavirüs (Covid-19), küresel bağlamda ülkeler arası ilişkileri etkilediği gibi aynı zamanda toplumsal ve sosyolojik bağlamda yeni değişim ve gelişmelerin yaşanmasına neden olmuştur, olmaya da devam edecektir. Tüm dünyayı etkilediği gibi ülkemizi de etkisi altına olan salgın, bireysel ve toplumsal düzlemde hayatın merkezine yerleşmeye başladı. Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmesi ile üretimden tüketime, siyaset ve toplumsal alana, dini ritüellerden iktisadi boyuta kadar etkili bir süreç olacağı anlaşılmaya başlanmıştır. Belki de devletlerin hiçbir zaman deneyimlemediği bu süreç sosyal-ekonomik bir sorun haline gelmiş, ekonomik ve sağlık verileri toplumsal gelecek kurgusunu yavaş yavaş açığa çıkarmıştır. Hatta yeni dünya düzeni gibi bir takım tartışmaların yaşanması bir yana sosyolojik bağlamda yeni bir toplum tipi ile baş başa olduğumuz gerçeğini gözler önüne sermiştir. Toplumların olağanüstü bir zamandan geçtiği bu yapıda sosyale ait kurumlarında aynı paralelde etkilendiği muhakkaktır. Aile, ekonomi, din, siyaset gibi kurumlar bunların başında gelmektedir. Yeni bir dünya düzeni ne kadar ve hangi açılardan mümkün olacağı tartışması bir yana yeni epidemik toplum tipi sosyal alışkanlıkları ve kurumları köklü bir biçimde farklılaştırmaya başlamıştır.

Pandemi, çoğumuza toplumların ne kadar hızlı değiştiğini ve insanların ne derecede çoğu şeyden mahrum yaşaması gerektiğini göstermeye başladı. Kapımıza kadar gelen Covid-19 toplumumuz tarafından tepkisel olarak anlamlandırılmaya ve anlamaya yönelik bir çabayı da beraberinde getirmiştir. Küresel salgın, en başta sosyal mesafe, kısıtlamalar, eğitim öğretimde çevrimiçi yöntem gibi farklı tedbirlerin alınmasına neden olan bir istisna halini de almış bulunmaktadır. Bu durum özellikle aile kurumunun yapısında, aile içi ilişkilerde ve akrabalık kurumunun değişiminde büyük katkı sağlamaktadır. İnsanların bir araya gelmeden birbirleri ile görüşmesi, eğitim alabilmesi artık yeni toplum tipinin ipuçlarını sunmaktadır. Aynı zamanda yeni (epidemik) toplum, sosyolojik bağlamda yeni tartışmaların önünü açmış, çeşitli yaklaşımlar salgın ile birleştirilmiştir. Bu bağlamda Agamben, salgının etik ve politik sonuçları hakkında yorum yaparken karamsar bir tablo çizerek, salgın ile birlikte gündelik yaşamın askıya alınacağını, olağanüstü durumların sıradanlaşacağını ve despotik egemenliğin yeniden gündeme geleceğini iddia etmiştir (Agamben, 2020). Ona göre bu durum istisna hali olarak anlam kazanırken, hayatta kalmaktan başka derdi ve değeri olmayan kitleler yaratmaktadır. Ayrıca Zizek pandemiye, kapitalizmi ortadan kaldırıp küresel işbirliğini mecbur kılacak bir komünizmle sonuçlandırmaktadır. Yani küresel pandeminin ancak küresel düzlemde ortadan kaldırılacağını düşünmektedir. Elbette konu ile ilgili tartışma ve farklı boyutlar oldukça derindir ve derinleşmeye devam edecektir. Buna bağlı olarak

söz konusu çalışmamız, pandemi ile ortaya çıkan yeni toplumsal düzen tartışmalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Özellikle aile kurumunun yapısında öngörülen bir değişimin toplumsal yapıyı nasıl etkilediğini göstermek de pandeminin sosyolojik tartışmalarına bir boyut kazandırmaktadır. Söz konusu çalışma epidemik toplum tartışmalarının yoğunlaştığı bir süreçte salgının aile kurumu içerisinde yol açtığı toplumsal etkilere odaklanmaktadır. Salgın ile birlikte devletlerin aldığı tedbirlere nasıl reaksiyon gösterildiği ve bu tedbirlerin şuan ve gelecekte nasıl anlam kazanacağını anlamak hedefler arasındadır. Aynı zamanda aile kurumundan hareketle siyasi organizasyon ve politikalar çerçevesinde siyaset kurumu, dini ibadet ve dini inanışların yeni boyut kazandığı gerçeği ile din kurumu arasındaki ilişki de önemli tartışma konuları olarak değer kazanmaktadır. Elbette pandeminin yarattığı panik havası ve korku geleceğe yönelik oluşturulan kaygının hangi boyutlara ulaştığını göstermesi bakımından önemli sayılmaktadır. Tam olarak bu tartışmalara farklı bir boyut ve derinlik kazandırmak adına çalışmamız şekillenmiştir.

II. Yöntem

A.Araştırma Modeli

Pandeminin aile içerisinde yol açtığı toplumsal etkileri incelemeyi amaçlayan bu çalışma nicel araştırma yaklaşımı ile betimsel araştırma modeline göre tasarlanmıştır.

B.Evren-Örneklem

Tanımlayıcı olarak yapılan araştırmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi programlarına kayıtlı öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada örneklem yöntemi kullanılmamış, evrenin tümüne elektronik ortamdan anket bağlantısı ile ulaşılmıştır. 548 kadın ve 268 erkek olmak üzere toplam 816 öğrenci ankete katılmış, anketleri tam olarak yanıtlayan 816 öğrenciden elde edilen veriler değerlendirmeye alınmıştır. Veri toplama aracı olarak tarafımızdan hazırlanıp kullanılan anket, likert türü (görüşe katılma derecesi) ile yapılandırılmış, kapalı uçlu sorulardan oluşmuştur. Araştırmanın her aşamasında etik ilkelere sadık kalınmıştır.

C.Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın bulgularına yer verilmiştir. Araştırma verileri demografik değişkenler, Kurumsal olarak aile algısı, Aile yapısı ve Aile içi iletişim, Yeni Normal Hayat ve Aile İçi Etkileşim olmak üzere beş kısımda ele alınmıştır. Burada kullanılan verilerin güvenilirliğini ölçmek için 40 sıralı ölçekteki değişkenler kullanılarak Cronbach Alpha güvenilirlik testi yapılmıştır. Verilerin analizinde SPSS-20 paket programı kullanılmıştır. Cronbach Alpha güvenilirlik testinde ölçekte yer alan değişkenlerin varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile bulunur ve 0 ile 1 arasında değer alır. Bu çalışmada Cronbach Alpha değeri 0,72 olarak tespit edilmiştir. Demografik değişkenlerin Alt boyutlara göre farklılaşıp, farklılaşmadığını belirlemek üzere varyansların homojenliği durumunda “tek yönlü varyans analizi” (ANOVA) ve “bağımsız grup t-testi”, varyansların homojen olmadığı durumlarda ise “Kruskall Wallis-H testi” ve ilişkisiz örneklem için “Mann Whitney-U Testi” kullanılarak bulgular

aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir. Anlamlı F değerleri için, ikili karşılaştırmaların yapılmasında, varyans homojenliğinin sağlandığı durumlarda farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için Tukey testi ve LSD testi kullanılmıştır.

D. Etik İlkeler

Araştırma için etik kurul onayı ve üniversite yönetiminden izin alınmıştır. Araştırma verilerinin toplanması sırasında öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek "Aydınlatılmış Onam" ilkesi, verdikleri bilgilerin gizli kalacağı garantisini taahhüt edilerek "Gizlilik ve Gizliliğin Korunması" ilkesi, ve "gönüllülük" ilkesi yerine getirilmiştir.

III. Bulgular

Bu bölümde araştırma verilerine uygulanan analizlerin sonuçları verilmektedir. Katılımcıların demografik bilgileri Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	f	%	Yaşanılan Yer	f	%
E=Erkek	268	32,8	KE=Kentsel	742	91,1
K=Kadın	548	67,2	KI=Kırsal	72	8,9
Medeni Durum	f	%	Aylık Gelir	f	%
E=Evli	434	53,2	G1=0-2500 TL	220	27
B=Bekâr	330	40,4	G2=2501-5000 TL	248	30,4
Çalıştığı Sektör	f	%	Aylık Gelir	f	%
E1=Kamu	210	25,7	G3=5001-10000 TL	62	7,6
E2=Özel	233	28,6	G4=10001 TL ve üstü	7	0,9
E3=Serbest	74	9,1	Çalışma Durumu	f	%
Yaş	f	%	K1=Evde	69	8,5
24 ve altı	198	21,0	K2=Nöbetleşe	240	29,4
25-44	522	28,5	K3=İşsiz	81	9,9
45-50	54	23,2	İstihdam Durumu	f	%
55->	39	21,0	E=Çalışıyor	432	52,9
			H=Çalışmıyor	382	46,8
			Toplam	816	100,0

Bu bölümde araştırma verilerine uygulanan analizlerin sonuçları verilmektedir. İlk önce çalışmamızda örneklemin tanıtımıyla ilgili aşağıdaki veriler elde edilmiştir. Araştırmaya katılanların %53,3 ü evli, %40,4ü bekârdır. Ayrıca %5,1lik kesim boşanmış grubu oluşturmaktadır. Katılımcıların büyük bir oranı Marmara bölgesinde yaşamaktadır. Bu oran %31,6dır. %19u İç Anadolu bölgesinde, %12,3ü Akdeniz'de, %11,5 Doğu Anadolu'da, %9,1i Karadeniz bölgesinde, %8,2si Ege de ve son olarak %8,1i ise Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşadığını belirtmektedir. Katılımcıların büyük bir bölümü il merkezinde ikamet etmektedir. İl merkezinde ikamet ettiğini belirten katılımcıların oranı %51,2dir. Bunun yanı sıra ilçe merkezinde yaşayanların oranı %39,9dur. Kasaba ve köylerde ikamet eden katılımcıların oranı oldukça düşüktür. Bu

bağlamda %2,3'lük bir kesim kasabada, %6,5'lik kesim ise merkez ve ilçe köylerde ikamet etmektedir.

Araştırmaya katılan kitle genel anlamda kiracı olduklarını belirtmektedir. 301 kişi yani %37,3'lük bir oran söz konusu grubu göstermektedir. Bunun yanında %29,2'lik bir kesim babasının evinde ve %28'lik bir oran ise kendi evinde yaşadığını belirtmektedir. Lojmanda yaşayanların oranı oldukça düşüktür ve bu oran %3,21'dir.

Söz konusu katılımcı grubun bir işte çalışma oranı %53,1'dir. Herhangi bir işte çalışmayanlar ise %46,9'luk oranı oluşturmaktadır. Katılımcıların yarısından fazlası herhangi bir işte çalıştığını belirtmektedir. Bu oran içerisinde özel sektörde çalışanlar çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu bağlamda %45,1'lik kesim özel sektörde, %40,6'lık kesim ise kamu sektöründe çalıştığını belirtmektedir. Serbest meslek olarak yaptığı işi tanımlayanların oranı ise %14,3'tür.

Kamu, özel sektör ve serbest mesleklerde çalıştığını belirten katılımcıların pandemi sonrası çalışma hayatlarında değişimler olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle devletin almış olduğu kısıtlamalar ve iş hayatındaki değişimlerle ilgili radikal kararlar bu değişimlerin yaşanmasının temel nedenleridir. Bu doğrultuda devletin ve ilgili bakanlıkların uygulamaya koyduğu nöbetleşe ya da esnek çalışma sistemi önemli bir tedbir olarak anlaşılmaktadır. Bu bağlamda çalışan katılımcıların büyük bir oranı nöbetleşe çalıştığını belirterek tedbirlerin uygulandığı gerçeği göstermektedir. Söz konusu oran %52,2'dir. Bunun yanında özellikle kamu kurumlarında ve çeşitli özel sektör kuruluşlarında tedbir amaçlı evde çalışma sistemine geçtiğini biliyoruz. Bu veriler ışığında %15'lik bir kesim evde çalışma yöntemine geçtiğini belirtmektedir. Ayrıca yine pandeminin neden olduğu olağan dışı koşullar neticesinde kimi çalışanlar ücretsiz kimileri ise ücretli izne ayrılmış ancak bir kısmı da toplumsal ve iktisadi bağlamda büyük bir problem olan işsizlik ile yüzleşmek durumunda kalmıştır. İşini kaybedenlerin oranı oldukça fazladır ve %17,6'lık bir oranı oluşturmaktadır. Ücretli izinde olanların oranı 5,4, ücretsiz izne ayrılanların oranı ise %9,8'dir. Katılımcılar arasında herhangi bir şekilde aylık geliri olmayan kitlenin oranı dikkat çekicidir. %30,3'lük bir oran aylık gelire sahip olmadığını belirtirken, en yüksek oranın %32,2 ile 2501-5000 arası gelire sahip olanların oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bundan sonra en yüksek oran ise 0-2501 tl arasında gelire sahip olanların oluşturduğu gruba aittir. Katılımcıların dışında aile bütçesine katkıda bulunan birey sayısı genel anlamda fazladır. Daha çok evli bireylerin eşleri tarafından aile bütçesine katkı yapanlar olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcının dışında eşi tarafından aile bütçesine katkıda bulunanların oranı %36,3'tür. Bundan sonra anne ve babanın oranı gelmektedir ki bu oran 26,7'dir. Ayrıca sadece katılımcıların ekonomik anlamda katkıda bulunduğu oran ise 28,2 olarak görülmektedir. Çocuklar ise 1,6'lık oran ile bütçeye katkıda bulunmaktadır.

Aylık gelirin katılımcı ile beraber ailesinin tüm ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığı sorusuna evet cevabı verenlerin oranı %37 iken bu soruya olumsuz cevap veren ve aylık gelirin ihtiyaçlar noktasında yetersiz olduğunu belirtenlerin oranı ise %63'tür. Katılımcılar, tüm dünyayı çeşitli açılardan etkileyen salgın ile beraber işini kaybettiklerini belirtmişlerdir. Bu oran %22,5'dir. Ayrıca salgının iş hayatını

etkilemediğini söyleyenlerin oranı ise oldukça fazla ve %77,5dir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu işlerini kaybetmediğini belirtse de salgın ile birlikte iktisadi bağlamda bir zararla karşılaştıklarını ifade etmektedir. Yani katılımcılar salgın döneminin getirdiği olumsuzluklarla beraber ekonomik zarara uğradıklarını açıkça belirtmektedir. Bu oran %66,7 olarak görülmektedir. Pandemi ile birlikte çeşitli devletler sosyal destek paketi açıklamış ve vatandaşını ekonomik anlamda rahatlatma amacını taşımıştır. Sosyal yardım olarak belirtilen bu paketlerin dağıtımını bireylerin ekonomik durum ve aylık gelirleri dikkate alınarak yapılmıştır. Çalışmada katılımcılar büyük bir oranda bu destek paketinden yararlanmadığını açıklamaktadır (%84,7).

Tablo 2: Cinsiyete Göre Alt Boyutların İncelenmesi T testi

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	X	ss	t	P
Kurumsal olarak aile	Kız	548	3,86	,520	,542	,588
	Erkek	268	3,83	,600	516	,606
Aile Yapısı ve Aile içi İletişim	Kız	544	3,37	,602	3,238	,001
	Erkek	263	3,22	,655	3,144	,002
Aile İçi Etkileşim	Kız	545	2,45	,412	,342	,733
	Erkek	261	2,44	,410	,342	,732

Tablo 2’de %5 önem seviyesinde çift kuyruk hipotezine göre, $558 > 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi kabul edildiğinden, katılımcıların cinsiyetleri ile kurumsal aile durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($t=542$; $p>0,05$). Cinsiyete ile Aile yapısı ve aile içi iletişim arasındaki ilişkiye bakıldığında, $001 < 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi reddedildiğinden, katılımcıların cinsiyetleri ile Aile yapısı ve aile içi iletişim arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($t=3,238$; $p<0,05$). Yani kadın katılımcılar aile yapısı ve aile içi iletişimde erkeklere göre daha fazla duyarlıdır. Diğer taraftan Aile içi etkileşim ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık için uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, $,733 > 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi kabul edildiğinden, katılımcıların cinsiyetleri ile Aile içi etkileşim arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($t=,342$; $p>0,05$).). Doğal olarak aile içerisinde ki yaşam biçimi bütün bireyleri kuşatıcıdır. Hijyen kuralların aile içerisinde anne ve babanın titiz davranması diğer bireyleri bu konuda daha duyarlı hale getirmektedir. Fiziki mesafeye uyma konusu için de aynı durum geçerlidir. Aile kuralları rasyonel biçimde uyguluyorsa sokağa çıkma yasağını da aynı düzlemde gerekli görüp uygulayabiliyor. Tabi bu durumda toplumdaki konuya duyarlılıkta daha da önem kazanmaktadır. Aile misafir kabul etmediği gibi kendisi de bu kuralı yerine getiriyor. Özellikle devletin konuya yaklaşımı ailenin de bu konuya yaklaşımında etkilidir. Öyle ki biz duygusu sadece aile ile ilgili bir durum olmaktan çıkıp toplumu kuşatıcı bir hal alabiliyor. Devlet güven duygusunun yegâne temelini oluşturan bir kavramdır. Bu yapı içinde özellikle

sağlık kurumu insanlarda güveni pekiştiren kurum olmuştur. Ve dolayısıyla bilime olan inanç ve güven duygusu ya rasyonel biçimde oluşmuş ya da yeniden insanlar için en elzem unsur haline gelmiştir. İnsanların bu belirsizlik içinde yaşama durumu gelecek kaygısını daha fazla bireye hissettirmektedir. Bu tamamıyla risk toplumu kavramını düşündürmektedir. Çünkü riskler, önceden görülmeyen, tahmin edilmesi zor ve doğal olarak önlem almakta aynı derece zordur. Böyle bir süreçte risklerin tamamı, nelerin yapılmaması gerektiği üzerine ipuçları sunarken yapılması gerekenler noktasında belirsizliği ön plandadır (Beck, 2005: 47). Beck risk toplumu kuram ile denetim eksikliği nedeni ile risklerin tehlikeli boyutlara ulaşacağını iddia etmektedir (Beck, 1992: 25).

Aile yapısı ve aile içi iletişimde cinsiyet ile olan ilişkiye baktığımızda özellikle kadınların evde daha fazla zaman geçirdiği durum ile karşılaşırız. Bununla birlikte aile yapısı içinde daha uyumlu olan birey olarak kadın anlaşılmaktadır. Özellikle pandemi döneminde sokağa çıkma yasağının getirisi olarak evin/mekânın yeniden keşfedilme süreci de dikkate alınması gereken bir noktadır. Öyle ki evlerde genelde kullanılmayan misafir odaları ve ya balkonlar süresiz kullanıma açılan mekânlar olmuştur. Bu durum aile bireylerinin önceden evle kurdukları bağı farklı bir boyuta taşıyarak onların mekâna bakışını özellikle erkekler nezdinde değiştirmiştir. Net gözlenen, kadınların aile içi iletişimde daha aktif olduğudur.

Çalışmamızda aile içinde şiddetin arttığını düşünen %32’lik bir kitle söz konusudur. Bu hiç de azımsanmayacak bir orandır. Katılımcılar genel anlamda şiddetin arttığını düşünüyor fakat %87 oranında bir kitle kendi ailesinde şiddetin artmadığını ifade ediyor. Bu aslında pandemi sürecinde aile içerisinde konuyla ilgili bir değişiklik olmadığını ifade ettiğini belirtmek gerekir. (Yani şiddet yoktu ve şimdi var ya da şiddet vardı şimdi daha fazla demiyor.) Şiddet insan üzerindeki fiziksel ve ruhsal etkileri açıkça ölçülemeyen, dolaylı ve somut bir biçimde hissedilen çeşitli baskılardır. Örneğin ekonomik şiddet, medya terörü, enflasyon, işsizlik, trafik korsanlığı, doğanın ve tarihsel çevrenin tahribi, sağlıksız kentleşme gibi (Ünsal, 1996: 35). Aile içi dayanışmanın arttığını görmekteyiz. Bu konuda dayanışmanın arttığını ifade eden kadınların oranı erkeklerden fazladır.

Pandemi sürecinde uygulanan kısıtlamaların ailede huzursuzluk yaratmadığını düşünen oran %63’tür. %21 ise huzursuzluğun arttığını düşünmektedir. Özellikle ekonomik sıkıntıları yaşayan ailelerde bu huzursuzluk kaçınılmazdır. Aile içi etkileşimde cinsiyetin belirleyici bir unsur olmadığını katılımcıların genel anlamda kadın ve erkek dayanışmasının arttığı görülmektedir. Özellikle çocuk eğitimi ve bakımı konusunda kadın ve erkek sorumluluğu paylaşmıştır. Aynı zamanda kadın ve erkek katılımcılar boşanmaların artacağı konusunda kaygılıdır. Çalışmada boşanmanın artacağına inan kitlenin oranı %35 iken %30’luk bir oran konuyla ilgili kararsız ve endişelidir. Bunun sebebi olarak ev içi kavgaların arttığı düşünülmektedir. Ev içi paylaşımın arttığı sonucuna ulaşılan çalışmamızda en fazla birlikte yapılan etkinlik televizyon izleme olmuştur (%50). %69’u aile içerisinde sohbet ettiğini ifade etmektedir. Ailece kitap okuma ve spor yapma faaliyetlerinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 3: Cinsiyete Göre Alt Boyutların incelenmesi Mann Withney U Testi

Alt Boyut	Cinsiyet	n	S.O	S.T	U	p
Yeni	Kız	544	391,98	213235,50		
Normal Hayat	Erkek	259	423,05	109570,50	64995,500	,067

Tablo 3’de, H_0 hipotezinin cinsiyete göre yeni normal hayat durumu arasında farklılık olmadığını söyleyen Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Test sonucundan elde edilen sonuçlara göre $,067 > 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmiş ve cinsiyet ile yeni normal hayat algısı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($U=64995,500$; $p>0,05$). Cinsiyet yeni normal hayata uyum noktasında belirleyici bir değişken olmasa da belirli durumlarda uyulması gereken kurallar noktasında cinsiyet farklılığı açıkça görülmektedir. Nitekim maske takmak kadın için bir zayıflık göstergesi değilken erkekler için tersi bir durum söz konusudur. Buna bağlı olarak da maskenin kişiye kendini kötü hissettirmesi erkeklerde fazla kadınlarda daha azdır. Ve yine maskenin kişiyi kendini güvende hissettirmesine vesile olduğu görüşü kadınlarda daha fazladır. Fakat genel anlamda katılımcılar maske takmanın faydalı olacağı kanaatinindedir. (%62,3)

Tablo 4: Medeni Duruma Göre Yeni Normal Hayat Alt Boyutunun İncelenmesi Kruskal Wallis-H Testi

Değişkenler	Medeni Durum	n	S.O	sd	X^2	P
Yeni Normal Hayat	Bekar	326	383,41			
	Evli	425	418,78			
	Boşanmış	42	354,06	3	6,576	,087
	Diğer	8	419,88			
	Toplam	801				

Tablo 4’de, %5 önem seviyesinde, $0,05 < 0,087$ olduğu için H_0 hipotezi reddedilemediğinden, katılımcıların medeni durumları ile yeni normal hayat durumu arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($X^2=6,576$; $p>0,05$). Medeni durum ile maske kullanımı arasındaki ilişkiye baktığımızda evliler yeni normal hayatta maske kullanımına daha fazla inanmaktadır. Gruplar içi değerler dikkate alındığında grup içi bir farklılığın olmadığı evlilerin yeni normal hayata uyma noktasında daha kuralcı oldukları gözlenmiştir.

Tablo 5: Yaşadığı Bölge Durumuna Göre Aile İçi Etkileşim Alt Boyutunun İncelenmesi One Way ANOVA Testi

Yaşadığı Bölge	n	X	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Gruplar Arası Fark
Marmara	25	2,49	,56	G.	3,296	6	,549			Marmara
a	3	7	6	Arası						- Güneydo

								3,29 7	,00 3	ğu Anadolu
Karadeniz	74	2,38	,57	Gruplar İçerisinde	132,2	79	,167			
Ege	65	2,52	,74	Toplam	135,5	80				Ege-Güneydoğu Anadolu
İç Anadolu	15	2,44	,64							
Doğu Anadolu	92	2,41	,67							
Güneydoğu Anadolu	64	2,29	,58							Güneydoğu Anadolu-Marmara-Ege-Akdeniz
Akdeniz	10	2,51	,65							Akdeniz-Güneydoğu Anadolu
Toplam	80	2,45	,62							

Tablo 5'de %5 önem seviyesinde, $0,05 > 0,03$ olduğu için H_0 hipotezi reddedilir, katılımcıların yaşadıkları bölge ile Aile İçi Etkileşim arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($F=3,297$; $p<0,05$). Daha sonra anlamlı farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc tekniklerini kullanabilmek için Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojenliği incelenmiş, sonuçta varyansların homojen olduğu ($L = ,559$; $p > 0,05$) görüldükten sonra uygun post-hoc tekniklerinden Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılarak analiz sonuçları elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre Marmara bölgesinde yaşayan katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Aile İçi Etkileşim anlamında anlamlı bir farklılık vardır ($F=3,297$; $p<0,05$). Diğer taraftan, Ege bölgesinde yaşayan katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Aile İçi Etkileşim anlamında anlamlı bir farklılık vardır ($F=3,297$; $p<0,05$). Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile Marmara-Ege-Akdeniz bölgelerinde yaşayan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Aile İçi Etkileşim anlamında anlamlı bir farklılık vardır ($F=3,297$; $p<0,05$). Son olarak Akdeniz bölgesinde yaşayan katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Aile İçi Etkileşim anlamında anlamlı bir farklılık vardır ($F=3,297$; $p<0,05$).

Elde edilen sonuçlara göre Marmara bölgesinde aile içi etkileşimin en fazla olduğu görülmektedir. En az etkileşim ise Güneydoğu Anadolu Bölgesidir. Marmara Bölgesinde ikamet eden katılımcılar dayanışmanın, paylaşımın arttığını ve aile içi ortak aktivitelerin

arttığını söylerken, söz konusu durumun Güneydoğu Anadolu Bölgesinde en az olduğu sonucu elde edilmektedir.

Tablo 6: İkamet Ettiği Yere Göre Kurumsal Olarak Aile Alt Boyutunun İncelenmesi Kruskal Wallis-H Testi

Değişkenler	İkamet Edilen Yer	n	S.O	sd	X ²	P
Kurumsal Olarak Aile	İl merkezi	417	416,30			
	İlçe merkezi	325	404,12	4	5,680	,224
	Kasaba / belde	19	444,84			
	Merkez köy	13	398,27			
	İlçe köy	40	328,45			
	Total		814	416,30		

Tablo 6'da, %5 önem seviyesinde, $0,05 < 0,224$ olduğu için H_0 hipotezi reddedilemediğinden, katılımcıların ikamet ettiği yer ile Kurumsal Olarak Aile durumu arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($X^2=5,680$; $p>0,05$). Çalışmamızda hijyen kurallarına, fiziki mesafe kurallarına, kısıtlamalara uyma ve toplumsal bilinç düzeyinin artması gibi durumların şehir merkezinden uzaklaştıkça azaldığı görülmektedir. Merkezdən uzaklaştıkça kolluk kuvvetlerinin etkisinin azalması da bunda etkilidir. Köyün yapısının doğal bir karantina süreci olarak algılanması sınırlarının olması ve yaşanan yerde herkesin birbirini tanınması bu kuralların uygulanmasını ya da yapıyı esneklettiğini söylemek mümkündür.

Tablo 7: İkamet Ettiği Yere Göre Aile Yapısı ve Aile İçi İletişim Alt Boyutunun İncelenmesi One Way ANOVA Testi

İkamet Edilen Yer	n	X	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
İl merkezi	412	3,300	,638	G. Arası	,853	4	,213		
İlçe merkezi	322	3,359	,605	Gruplar İçi	312,980	800	,391		
Kasaba / belde	19	3,385	,511	Toplam	313,833	804		,545	,703
Merkez köy	12	3,259	,542						
İlçe köy	40	3,277	,709						
Total	805	3,324	,624						

Tablo 7’de %5 önem seviyesinde, $0,05 < 0,703$ olduğu için H_0 hipotezi reddedilemediğinden, katılımcıların ikamet ettiği yer ile Aile Yapısı ve Aile İçi İletişim arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir ($F=,545$; $p>0,05$). İl merkezinde aile yapısı genel bir çerçeve içinde ele alınırsa çekirdek aile yapısı ve modern aile tanımlaması daha ağır basan bir tanımlamadır. Buna göre il merkezinde ailenin kısıtlamaları da dikkate alarak daha fazla aile içi paylaşım ve birliktelik söz konusudur. Diyebiliriz ki içinde bulunduğumuz koşullar aile içi paylaşımın daha fazla ya da daha az olmasını belirlemektedir. Kırsal da tüm kısıtlamalara rağmen ev içi hayatın yanında dışarıda yapılması gereken günlük işler, bağ bahçe ya da tarlada devam etmiştir. Bu nedenle pandemi sürecinde aile içi paylaşım her ne kadar önceki döneme göre kırsalda artsa da il merkezine göre daha düşüktür.

Tablo 8: İkamet Ettiği Yere Göre Aile İçi Etkileşim Alt Boyutunun İncelenmesi One Way ANOVA Testi

İkamet Edilen Yer	n	X	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
İl merkezi	41	2,430	,4194	G. Arası	,699	4	,175		
İlçe merkezi	32	2,481	,3907	Gruplar İçi	135,593	79	,170	1,029	,391
Kasaba / belde	19	2,478	,4802	Toplam	136,292	80			
Merkez köy	12	2,575	,3957			3			
İlçe köy	40	2,485	,4694						
Total	80	2,456	,4119						
	4	7	8						

Tablo 8’de %5 önem seviyesinde, $0,05 < 0,391$ olduğu için H_0 hipotezi reddedilemez, katılımcıların ikamet ettikleri yer ile Aile İçi Etkileşim arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,029$; $p<0,05$). İl merkezinden ilçe köye doğru yerleşim biriminin değişmesine bağlı olarak aile içinde yapılan etkileşimler azalmaktadır. Bunun da yine il merkezinde ailenin dünyayla olan ilişkisinin ilçeye göre farklı olmasından kaynaklı bir durum söz konusudur. İlçe de günlük hayatta çocuklar yine dışarda zaman geçirebilmiş ve kısıtlamalardan çoğu kez habersiz hayatlarına devam etmiştir. Fakat il merkezinde okul ve oyun alanlarının kapatılması ile çocuklar eve mahkûm edilmiştir. Bu nedenle ebeveynler çocuklarla daha fazla zaman geçirmek, onların enerjilerini evde farklı kullanmaları için daha fazla etkileşim içerisine girmişlerdir. Coğrafi koşullar aile içi etkileşimi büyük oranda etkilemektedir. Kırsalla merkez arasındaki farklılığın temel kaynağıdır.

Tablo 9: Herhangi Bir Yerde Çalışma Durumuna Göre Alt Boyutların İncelenmesi T testi

Alt Boyutlar	Cevap	n	X	ss	t	P
Kurumsal olarak aile	Evet	432	3,8327	,56658	-1,212	,226
	Hayır	382	3,8792	,52270	-1,218	,224
Aile Yapısı ve Aile içi İletişim	Evet	426	3,2745	,64141	-2,555	,011
	Hayır	379	3,3863	,59446	-2,566	,010
Aile İçi Etkileşim	Evet	425	2,4398	,41143	-1,297	,195
	Hayır	379	2,4775	,41072	-1,297	,195

Tablo 9’da %5 önem seviyesinde çift kuyruk hipotezine göre, $226 > 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi kabul edildiğinden, katılımcıların herhangi bir yerde çalışma durumu ile kurumsal aile durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($t = -1,212$; $p > 0,05$). Herhangi bir yerde çalışma durumu ile Aile yapısı ve aile içi iletişim arasındaki ilişkiye bakıldığında, $011 < 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi reddedildiğinden, katılımcıların herhangi bir yerde çalışma durumu ile Aile yapısı ve aile içi iletişim arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($t = -2,555$; $p < 0,05$). Yani herhangi bir yerde çalışanlar aile yapısı ve aile içi iletişimde çalışmayanlara kıyasla daha fazla duyarlıdır. Diğer taraftan Aile içi etkileşim ile katılımcıların herhangi bir yerde çalışma durumu arasında anlamlı bir farklılık için uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, $,195 > 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi kabul edildiğinden, katılımcıların herhangi bir yerde çalışma durumu ile Aile içi etkileşim arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($t = -1,297$; $p > 0,05$). Pandemi sürecinde işten çıkarılan veya esnek çalışmaya da evden çalışmalar dikkate alındığında şüphesiz ki aile yapısı ve aile içi iletişim ve dayanışma farklılaşmıştır.

Tablo 10: Çalıştığı Sektör Durumuna Göre Kurumsal Aile Alt Boyutunun İncelenmesi One Way ANOVA Testi

Çalıştığı Sektör	n	X	S	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Gruplar arası Fark
Kamusal sektörü	210	3,94	,560	G. Arası	5,021	2	2,511	8,254	,000	Kamu sektörü-Özel Sektör Kamusal Sektörü-Serbest

Özel sektör	23	3,73	,548	Gruplar	156,3	51	,304	Özel Sektör-Kamu Sektörü
	3	70	36	İçi	42	4		
Serbest	74	3,76	,535	Toplam	161,3	51		Serbest-Kamu Sektörü
		79	92		64	6		
Total	51	3,82	,559					
	7	55	21					

Tablo 10’da %5 önem seviyesinde, $0,05 > 0,000$ olduğu için H_0 hipotezi reddedilir, katılımcıların çalıştıkları sektör ile Kurumsal Olarak Aile arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($F=8,254$; $p<0,05$). Daha sonra anlamlı farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc tekniklerini kullanabilmek için Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojenliği incelenmiş, sonuçta varyansların homojen olduğu ($L = ,121$; $p> 0,05$) görüldükten sonra uygun post-hoc tekniklerinden Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılarak analiz sonuçları elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre Kamu sektöründe çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile özel sektörde ve serbest meslek dalında çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Kurumsal Olarak Aile algısı anlamında anlamlı bir farklılık vardır ($F=8,254$; $p<0,05$). Diğer taraftan, özel sektörde çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile kamuda çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Kurumsal Olarak Aile algısı anlamında anlamlı bir farklılık vardır ($F=8,254$; $p<0,05$). Serbest meslek dalında çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile kamu sektöründe çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Kurumsal Olarak Aile algısı anlamında anlamlı bir farklılık vardır ($F=8,254$; $p<0,05$).

Bu bağlamda kamu sektöründe çalışanların devlete ve bilime olan inancının yanı sıra devletin koyduğu kısıtlamaların gerekli olduğuna olan inancı daha fazladır. Bunda kamu sektöründe çalışanların ekonomik açıdan önceki süreçle karşılaştırıldığında herhangi bir olumsuzluk yaşamamaları etkili olmuştur. Ayrıca esnek çalışma koşullarıyla beraber yenez düzene adapte olmaları hem daha kolay hem de hızlı olmuştur. Kamu sektöründe çalışanlarda toplumsal bilinç düzeyi daha yüksek ve sağlıkla ilgili düzenlemelerin gerekliliğine uyma davranışı çok daha fazladır. Öte yandan kamu sektörü dışında diğer sektörde çalışanların birinci önceliği ekonomi olmuştur. İşten çıkma ya da daha düşük ücretle çalışma koşulları toplumsal bilinç açısından uyma davranışlarını belirleyen temel etkenlerdir. Ayrıca tüm sektörlerde çalışanlar gelecek kaygısı taşımaktadır.

Tablo 11: Çalıştığı Sektör Durumuna Göre Aile Yapısı ve Aile İçi İletişim Alt Boyutunun İncelenmesi One Way ANOVA Testi

Çalıştığı Sektör	n	X	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Kamu sektörü	20	3,333	,6245	G. Arası	,958	2	,479		
	6	2	3						

Özel sektör	23	3,239	,6365	Gruplar İçi	212,057	50	,418		
Serbest	73	3,272	,7351	Toplam	213,015	50		1,14	,31
		5	7			9		5	9
Total	51	3,282	,6469						
	0	2	1						

Tablo 11’de %5 önem seviyesinde, $0,05 < 0,319$ olduğu için H_0 hipotezi reddedilemediğinden, katılımcıların çalıştığı sektör ile Aile Yapısı ve Aile İçi İletişim arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,145$; $p>0,05$). Kamu sektöründe çalışanların esnek çalışmayla birlikte daha fazla evde bulunmaları hem ev içi paylaşımı hem de evin farklı şekilde kullanma durumunu ortaya çıkarmaktadır. Evin yeniden keşfi, kullanılmayan alanların kullanımı ev ahalisiyle daha fazla iş bölümü çerçevesinde yardımlaşma ve dayanışma gerçekleştirdiği görülmektedir.

Tablo 12: Çalışma Durumunda Değişiklik Durumuna Göre Kurumsal Olarak Aile Alt Boyutunun İncelenmesi One Way ANOVA Testi

Çalışma Durumunda Değişiklik	n	X	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Gruplar Arası Fark
Evde çalışıyorum	69	3,9710	,53206	G. Arası	5,246	4	1,312	4,208	,002	Evden Çalışma-İş Kaybı Evden Çalışma-Ücretli İzinli
Nöbetleşe çalışıyorum	240	3,8731	,56610	Gruplar İçi	141,819	45	,312			
İşimi kaybettim	81	3,6937	,57157	Toplam	147,065	45				İş Kaybı-Evden Çalışma
Ücretli izinliyim	25	3,6140	,52059							Ücretli İzin-Evden Çalışma
Ücretsiz izinliyim	45	3,6993	,55056							
Total	460	3,8251	,56604							

Tablo 12’de %5 önem seviyesinde, $0,05 > 0,002$ olduğu için H_0 hipotezi reddedilir, katılımcıların çalışma durumlarında değişiklik ile Kurumsal Olarak Aile arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($F=4,208$; $p<0,05$). Daha sonra anlamlı farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc tekniklerini kullanabilmek için Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojenliği incelenmiş, sonuçta varyansların homojen olduğu ($L = ,754$; $p> 0,05$) görüldükten sonra uygun post-hoc tekniklerinden Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılarak analiz sonuçları

elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre evde çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları işini kaybetmiş ve ücretli izinde olan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Kurumsal Olarak Aile algısı anlamında anlamlı bir farklılık vardır (F=4,208; p<0,05). Diğer taraftan, işini kaybetmiş olan katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile evde çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Kurumsal Olarak Aile algısı anlamında anlamlı bir farklılık vardır (F=4,208; p<0,05). Ücretli izinde olan katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile evde çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Kurumsal Olarak Aile algısı anlamında anlamlı bir farklılık vardır (F=4,208; p<0,05).

Hem kamu hem özel sektörde çalışan bireylerin pandemi sürecinde evden çıkma durumuna bağlı olarak ortaya çıkan sonuca göre uygulana kısıtlamalara uyma, ev içi hijyen, fiziki mesafe ve bilime, devlete olan inanç daha fazladır. Böyle düşünmelerinde şüphesiz ki hem işini kaybetmeme hem de çalışma koşullarının iyi olması onların daha iyimser hem de gelecek konusunda da daha az kaygılı olmalarına neden olmaktadır. Çalışma koşulları iyi olan sahip olan katılımcıların genel olarak sağlık kurumlarına olan inancı daha fazladır.

Tablo 13: Çalışma Durumunda Değişikliğe Göre Aile Yapısı ve Aile İçi İletişim Alt Boyutunun İncelenmesi One Way ANOVA Testi

Çalışma Durumunda Değişiklik	n	X	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Evde çalışıyorum	68	3,467	,6525	G. Arası	4,920	4	1,230		
Nöbetleşe çalışıyorum	23	3,249	,6336	Gruplar İçi	176,51	44	,393		
İşimi kaybettim	80	3,228	,6337	Toplam	181,43	45		3,12	,01
Ücretli izinliyim	25	3,512	,4761					9	5
Ücretsiz izinliyim	45	3,446	,6115						
Total	45	3,312	,6328						
	4	6	6						

Tablo 13’de %5 önem seviyesinde, $0.05 > 0.015$ olduğu için H_0 hipotezi reddedilir, katılımcıların çalışma durumlarında değişiklik ile Aile Yapısı ve Aile İçi İletişim arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (F=3,129; p<0,05). Daha sonra anlamlı farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc tekniklerini kullanabilmek için Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojenliği incelenmiş, sonuçta varyansların homojen olduğu (L = ,644; p> 0.05) görüldükten sonra uygun post-hoc tekniklerinden LSD çoklu karşılaştırma testi yapılarak analiz sonuçları

elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre evde çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları işini kaybetmiş ve nöbetleşe çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Aile Yapısı ve Aile İçi İletişim arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F=3,129$; $p<0,05$). Diğer taraftan nöbetleşe çalışan katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile evde çalışan ve ücretli izinli olan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Aile Yapısı ve Aile İçi İletişim arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F=3,129$; $p<0,05$). İşini kaybetmiş katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile evde çalışan ve ücretli izinli olan katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Aile Yapısı ve Aile İçi İletişim arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F=3,129$; $p<0,05$). Son olarak ücretli izinli olan katılımcıların sahip grup ortalama puanları ile nöbetleşe çalışan işini kaybetmiş katılımcıların sahip grup ortalama puanları arasında Aile Yapısı ve Aile İçi İletişim arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F=3,129$; $p<0,05$).

Söz konusu tabloda belirleyici olan değişken işini kaybetmiş olan gruptur. Aile içinde var olan zor koşullar bu aile içerisinde daha fazla huzursuzluk yaratmaktadır. Evde daha fazla vakit geçirmeye bağlı olarak farklı şiddet türleri de ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar kendi ailelerinde şiddetin olmadığını fakat bu dönemde şiddetin arttığını ifade etmiştir. Ayrıca huzursuz aile ortamında tam tersine aile içi iletişimin güçlenmediğine ve paylaşımın artmadığına dikkat çekmişlerdir.

Tablo 14: Aylık Gelir Durumuna Göre Aile İçi Etkileşim Alt Boyutunun İncelenmesi One Way ANOVA Testi

Aylık Gelir	n	X	S	Varyansın Kayn ağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
yok	231	2,48 17	,432 37	G. Arası	,397	4	,099		
0-2500 arası	216	2,42 68	,406 10	Gruplar İçi	130,2 25	7 5	,172		
2501- 5000 arası	246	2,45 49	,402 21	Toplam	130,6 22	7 5		,576	,68 0
5001- 10000	60	2,43 52	,449 16						
10001 ve üstü	7	2,52 86	,197 60						
Total	760	2,45 42	,414 85						

Tablo 14'de %5 önem seviyesinde, $0,05 < 0,680$ olduğu için H_0 hipotezi reddedilemez, katılımcıların aylık gelir durumu ile Aile İçi Etkileşim arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($F=,576$; $p<0,05$).

Tablo 15: Aylık Gelirin İhtiyaçları Karşılama Durumuna Göre Alt Boyutların İncelenmesi T testi

Alt Boyutlar	Cevap	n	X	ss	t	P
Kurumsal olarak aile	Evet	295	3,9347	,54687	3,338	,001
	Hayır	503	3,8015	,54265	3,331	,001
Aile Yapısı ve Aile içi İletişim	Evet	290	3,3209	,64116	-,112	,911
	Hayır	499	3,3261	,61764	-,111	,912
Aile İçi Etkileşim	Evet	289	2,4484	,41023	-,441	,659
	Hayır	499	2,4618	,41265	-,442	,659

Tablo 15'de %5 önem seviyesinde çift kuyruk hipotezine göre, $001 < 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi reddedilir, katılımcıların aylık gelirin ihtiyaçları karşılama durumu ile kurumsal aile durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir ($t=3,338$; $p>0,05$). Yani katılımcıların aylık gelirin ihtiyaçları karşılayan aileler kurumsal aile olmada daha avantajlıdır. Katılımcıların aylık gelirin ihtiyaçları karşılama durumu ile Aile yapısı ve aile içi iletişim arasındaki ilişkiye bakıldığında, $911 > 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi kabul edilir, katılımcıların aylık gelirin ihtiyaçları karşılama durumu ile Aile yapısı ve aile içi iletişim arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($t=-,112$; $p<0,05$). Diğer taraftan Aile içi etkileşim ile katılımcıların aylık gelirin ihtiyaçları karşılama durumu arasında anlamlı bir farklılık için uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, $,659 > 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi kabul edildiğinden, katılımcıların aylık gelirin ihtiyaçları karşılama durumu ile Aile içi etkileşim arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($t=-,441$; $p>0,05$).

Aylık geliri iyi olan aileler kurumsal aile olarak daha avantajlıdır. Kurumsal olarak aileyi ifade eden unsurlara daha bağlı ve onunla ilgili kurallara uyma konusunda daha hassastır.

Tablo 16: Salgından Dolayı Ekonomik Zarara Uğrama Durumuna Göre Alt Boyutların İncelenmesi T testi

Alt Boyutlar	Cevap	n	X	ss	t	P
Kurumsal olarak aile	Evet	541	3,8188	,54425	-2,354	,019
	Hayır	270	3,9144	,54641	-2,351	,019
Aile Yapısı ve Aile içi İletişim	Evet	534	3,3248	,62517	,136	,892
	Hayır	268	3,3184	,61780	,137	,891
	Evet	533	2,4798	,40848	2,316	,021

Aile İçi Etkileşim	Hayır	268	2,4086	,41401	2,306	,022
---------------------------	-------	-----	--------	--------	-------	------

Tablo 16’da %5 önem seviyesinde çift kuyruk hipotezine göre ,019<0,05 olduğu için H_0 hipotezi reddedilir, salgından dolayı ekonomik zarara uğrama durumları ile kurumsal aile durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir ($t=-2,354$; $p>0,05$). Yani salgından dolayı ekonomik zarara uğramayan katılımcılar kurumsal aile olabilmeye daha avantajlı durumdadır. Katılımcıların salgından dolayı ekonomik zarara uğrama durumları ile Aile yapısı ve aile içi iletişim arasındaki ilişkiye bakıldığında ,892>0,05 olduğu için H_0 hipotezi kabul edilir, katılımcıların salgından dolayı ekonomik zarara uğrama durumları ile Aile yapısı ve aile içi iletişim arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($t=,136$; $p<0,05$). Diğer taraftan Aile içi etkileşim ile salgından dolayı ekonomik zarara uğrama durumları arasında anlamlı bir farklılık için uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, ,021<0,05 olduğu için H_0 hipotezi kabul edilemez, salgından dolayı ekonomik zarara uğrama durumları ile Aile içi etkileşim arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir ($t=2,316$; $p>0,05$). Yani salgından dolayı ekonomik zarara uğramayan ailelerde aile içi etkileşim daha fazla olmaktadır.

Tablo 17: Devletten Maddi Yardım Alma Durumuna Göre Alt Boyutların İncelenmesi T testi

Alt Boyutlar	Cevap	n	X	ss	t	P
Kurumsal olarak aile	Evet	125	3,8733	,55255	,446	,656
	Hayır	690	3,8495	,54762	,443	,658
Aile Yapısı ve Aile içi İletişim	Evet	123	3,3098	,57076	-,275	,783
	Hayır	683	3,3266	,63383	-,296	,768
Aile İçi Etkileşim	Evet	124	2,4538	,42468	-,071	,944
	Hayır	681	2,4566	,40969	-,069	,945

Tablo 17’de %5 önem seviyesinde çift kuyruk hipotezine göre ,656>0,05 olduğu için H_0 hipotezi kabul edilir, katılımcıların devletten maddi yardım alma durumları ile kurumsal aile durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($t=,446$; $p>0,05$). Katılımcıların devletten maddi yardım alma durumları ile Aile yapısı ve aile içi iletişim arasındaki ilişkiye bakıldığında ,783>0,05 olduğu için H_0 hipotezi kabul edilir, katılımcıların devletten maddi yardım alma durumları ile Aile yapısı ve aile içi iletişim arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($t=,275$; $p<0,05$). Diğer taraftan Aile içi etkileşim ile devletten maddi yardım alma durumları arasında anlamlı bir farklılık için uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, ,944>0,05 olduğu için H_0 hipotezi kabul edilir, devletten maddi yardım alma durumları ile Aile içi etkileşim arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($t=,071$; $p>0,05$).

Bunun yanı sıra devletten alınan tek seferlik maddi yardım alt boyutlar noktasında belirleyici bir değişken değildir.

IV.Sonuç ve Değerlendirme

Kurumsal yapılardan meydana gelen toplumda yaşanan değişim kurumları da etkiler. Nitekim Covid 19 toplumun bütün yapısını dolayısıyla bütün kurumları etkilemiştir. Biz bu kurumlardan temel bir kurum olan ailenin bu süreçte yaşadığı değişimi belli başlıklar altında sistemleştirip anket olarak katılımcılara yönelttik. Aldığımız sonuçlar sadece ailenin değil toplumun pek çok açıdan bize durumunu resmetmiştir. Öyle ki kamu, özel sektör ve serbest mesleklerde çalıştığını belirten katılımcıların pandemi sonrası çalışma hayatlarında önemli değişimler olmuştur. Özellikle devletin almış olduğu kısıtlamalar ve iş hayatındaki değişimlerle ilgili radikal kararlar bu değişimlerin yaşanmasının temel nedenleridir. Bu doğrultuda devletin ve ilgili bakanlıkların uygulamaya koyduğu nöbetleşe ya da esnek çalışma sistemi önemli bir tedbir olarak anlaşılmaktadır. Bu bağlamda çalışan katılımcıların büyük bir oranı nöbetleşe çalıştığını belirterek tedbirlerin uygulandığı gerçeği göstermektedir. Bunun yanında özellikle kamu kurumlarında ve çeşitli özel sektör kuruluşlarında tedbir amaçlı evde çalışma sistemine geçildiğini biliyoruz. Bu veriler ışığında %15lik bir kesim evde çalışma yöntemine geçtiğini belirtmektedir. Ayrıca yine pandeminin neden olduğu olağan dışı koşullar neticesinde kimi çalışanlar ücretsiz kimileri ise ücretli izne ayrılmış ancak bir kısmı da toplumsal ve iktisadi bağlamda büyük bir problem olan işsizler grubuna dahil olmuştur.

Toplumda devlet güven duygusunun yegâne temelini oluşturan bir kavramdır. Bu yapı içinde özellikle sağlık kurumu insanlarda güveni pekiştiren kurum olmuştur. Ve dolayısıyla bilime olan inanç ve güven duygusu ya rasyonel biçimde oluşmuş ya da yeniden insanlar için en elzem unsur haline gelmiştir. İnsanların bu belirsizlik içinde yaşama durumu gelecek kaygısını daha fazla bireye hissettirmektedir. Aile yapısı ve aile içi iletişimde cinsiyet ile olan ilişkiye baktığımız da özellikle kadınların evde daha fazla zaman geçirdiğini biliyoruz. Bu süreçte gelen kısıtlamalar ve risk almamak için evde kalan erkekler de kadınlarla beraber çoğu belki de hayatlarında ilk defa bu kadar evle haşır neşir olmuşlardır. Özellikle pandemi döneminde sokağa çıkma yasağının getirisi olarak evin/mekânın yeniden keşfedilme süreci de dikkate alınması gereken bir noktadır. Öyle ki evlerde genelde kullanılmayan misafir odaları veya balkonlar süresiz kullanıma açılan mekânlar olmuştur. Bu durum aile bireylerinin önceden evle kurdukları bağı farklı bir boyuta taşıyarak onların mekâna bakışını özellikle erkekler nezdinde de değiştirmiştir. Net gözlenen, kadınların aile içi iletişimde daha aktif olduğudur. Aile içi dayanışma artmıştır, dayanışmanın arttığını ifade eden kadınların oranı erkeklerden fazladır.

Çalışmamız da aile içinde şiddetin arttığını düşünen %32'lik bir kitle söz konusudur. Bu hiç de azımsanmayacak bir orandır. Katılımcılar genel anlamda şiddetin arttığını düşünüyor fakat %87 oranında bir kitle kendi ailesinde şiddetin artmadığını ifade ediyor. Yani şiddet yoktu ve şimdi var ya da şiddet vardı şimdi daha fazla demiyor. Pandemi sürecinde uygulanan kısıtlamaların ailede huzursuzluk yaratmadığını düşünen oran

%63tür. %21 ise huzursuzluğun arttığını düşünmektedir. Özellikle ekonomik sıkıntıları yaşayan ailelerde bu huzursuzluk kaçınılmazdır. Aile içi etkileşimde cinsiyetin belirleyici bir unsur olmadığını katılımcıların genel anlamda kadın ve erkek dayanışmasının arttığı görülmektedir. Özellikle çocuk eğitimi ve bakımı konusunda kadın ve erkek sorumluluğu paylaşmıştır. Aynı zamanda kadın ve erkek katılımcılar boşanmaların artacağı konusunda kaygılıdır. Çalışmada boşanmanın artacağına inan kitlenin oranı %35 iken %30luk bir oran konuyla ilgili kararsız ve endişelidir. Bunun sebebi olarak ev içi kavgaların arttığı düşünülmektedir. Ev içi paylaşımın arttığı sonucuna ulaşılan çalışmamızda en fazla birlikte yapılan etkinlik televizyon izleme olmuştur (%50). %69u aile içerisinde sohbet ettiğini ifade etse de aslında aile de pandemiye bağlı olmayan toplumda var olan teknolojinin yarattığı yalnızlaşma durumu da görünür olmuştur. Telefon ya da bilgisayarla evin herhangi bir köşesinde daha fazla kendi kendine zaman geçirmek de çok tercih edilen bir durum olmuştur.

İl merkezinden ilçe köye doğru yerleşim biriminin değişmesine bağlı olarak aile içinde yapılan etkileşimler azalmaktadır. Bunun da yine il merkezinde ailenin dünyayla olan ilişkisinin ilçeye göre farklı olmasındandır. İlçe de günlük hayatta çocuklar yine dışarda zaman geçirebilmiş ve kısıtlamalardan çoğu kez habersiz hayatlarına devam etmiştir. Fakat il merkezinde okul ve oyun alanlarının kapatılması ile çocuklar eve mahkûm edilmiştir. Bu nedenle ebeveynler çocuklarla daha fazla zaman geçirmek, onların enerjilerini evde farklı kullanmaları için daha fazla etkileşim içerisine girmişlerdir. Kentte ya da kırsalda yaşıyor olmak aile içi etkileşimi büyük oranda etkilemektedir. Çalışmamızda da çıkan sonuca göre işini kaybetmeyip yaşam standartlarında düşüş olmayan ya da çok az olan hem kamu hem özel sektörde çalışan bireylerin pandemi uygulanan kısıtlamalara uyma, ev içi hijyen, fiziki mesafe ve bilime, devlete olan inanç daha fazladır. Böyle düşünmelerinde şüphesiz ki hem işini kaybetmeme hem de çalışma koşullarının iyi olması onların daha iyimser hem de gelecek konusunda da daha az kaygılı olmalarına neden olmaktadır. Şüphesiz ki geleceğe umut beslemek iş kaygısı yaşamamakla yakından ilişkilidir. Bu kaygıyla yaşayanların en büyük umudu devlet desteğidir. Bu süreçte yapılan devlet desteği aile yapısında yaşanacak olumsuzlara engel olduğu ve olacağı gibi kişinin hem kendisini hem de çevresini önemsemesi gerektiği konusunda ikna olması çok daha mümkün olmaktadır.

Daha önce deneyimlemediğimiz türden bir toplumsal hayatın içinde kendimizi güvende hissettiğimiz ailede, alıştığımız düzenin dışında oluşan bu yeni düzende kurumsal ilişkilerimiz ve bireysel ilişkilerimizin nasıl değiştiğini ve bu değişimin aile kurumunu nasıl etkilediğini ortaya koymanın süreci yorumlama ve anlamada önemli olduğu kanaatindeyiz.

Kaynaklar

- Agamben, G. (2014). Olağanüstü hal.(Çev. Ferit Burak Aydar), Şiddetin Eleştirisi Üzerine, 2. Baskı, içinde (165-174), (Der. Aykut Çelebi), İstanbul: Metis Yayınları.
- Beck, U. (2005). Siyasallığın İcadı. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Beck, U. (1992). Risk society: Towards a New Modernity. London: Sage Publications,1992
- Erdoğan, I. (1998). Araştırma Dizaynı ve İstatistik Yöntemleri. Ankara: Emel Matbaası.
- Furedi, F. (2001). Korku Kültürü: Risk Almanın Riskleri, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kurtuluş, K. (1998). Pazarlama Araştırmaları. 6. Baskı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Schmitt, C. (2013). “Somut ve Çağa Bağlı Bir Kavram Olarak Devlet”, (Çev. Bertil Emrah Oder), Devlet Kuramı, 4. Baskı, içinde (245-254), (Der. Cemal Bâli Akal), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Schmitt, C. (2018). Siyasal kavram., 4. Baskı, (Çev. Ece Göztepe), İstanbul: Metis Yayınları.
- Ünsal, A. (1996). “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, Cogito. sayı 6-7. Kış-Bahar. s.29-36.
- Yılmaz, C. (2010). Risk Kapıyı Kırınca Kentlerde Yoksulluk, Dayanışma, Güven ve Güvenlik, İstanbul: Libra Yayınları.
- Zizek, S. (2020). Koronavirüsü, Kapitalizme ‘Kill Bill-vari’ Bir Darbedir, Komünizmin Yeniden İcat Edilmesine Yol Açabilir. <https://terrabayt.com/manset/zizek-koronavirusu-kapitalizme-kill-bill-vari-bir-darbedir-komunizmin-yeniden-icad-edilmesine-yol-acabilir/> adresinden 03.06.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
- Zizek, S. (2020). Pandemi sonrası bildiğimiz dünya nostaljiden ibaret olacak. <https://www.politikyol.com/haftanin-cevirisi-zizek-pandemi-sonrasi-bildigimiz-dunya-nostaljiden-ibaret-olacak/> adresinden 08.01.2020 tarihinde ulaşılmıştır.